

Discursul filosofic postmodern

Camelia Grădinaru, *Discursul filosofic postmodern. Cazul Baudrillard*, Iași, Editura Institutul European, 2010, 402 p.

Lucrarea *Discursul filosofic postmodern. Cazul Baudrillard* reprezintă o contribuție științifică relevantă în literatura românească de specialitate, date fiind creșterea interesului și acuta dorință, la noi, de surprindere a unui fenomen atât de complex și complicat de fixat în interiorul unor granițe prestabilite precum *postmodernismul*. Cum studiul îi slujește și la participarea cu succes la *Seminarul de logică discursivă, teoria argumentării și Retorică* din cadrul Facultății de Filosofie și Științe Politice a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (la care este și cadru didactic asociat), ceea ce reușește autoarea în cauză, prin seriozitatea demersului său și adoptarea, adesea, a posturii fericite de mediator în

conflictele ideologice, este tocmai corecta ancorare a dezbaterilor privitoare la acest fenomen în aria curriculară universitară, prin urmare și impunerea unor opinii noi în dezbaterile teoretice privitoare la acest subiect din spațiul universitar ieșean și nu numai. După cum se știe, a existat pe teritoriul românesc, îndeosebi după momentul radicalei înnoiri din 1989, o tendință exagerată de supralicitare a acestui fenomen, prin valorizarea excesivă atât a unor date specifice lui, preluate de multe ori *ad litteram*, fără a fi supuse verificării, în volume mai puțin lipsite de o ancorare academică, cât și a unor nume de primă scenă ale momentului respectiv. Or, delimitările pe care Camelia Grădinaru ni le propune aici, cu deosebită acribie și cu o acuratețe stilistică rar întâlnite combinatoriu, erau, credem, nu numai binevenite, ci și în chip imperios necesare; de aceea trebuie salutate.

Din acest motiv, considerăm că structura lucrării este cât se poate de inspirată, ea corespunzând criteriului tematic de organizare, enunțat încă din titlu. În introducerea autoarea trece, sumar, în revistă câteva trăsături de seamă ale postmodernismului și alege acele încercări de a-i oferi o definiție cât de exhaustivă cu putință care s-au impus nu doar în spațiul teoretic, ci și în cel al *polemos*-ului, devenind bun al memoriei colective (de pildă, cele lansate de un Matei Călinescu, Umberto Eco, Steven Connor etc.). Ulterior, sunt supuse dezbaterii, pentru a trece proba maturității ideatice, și o serie de dificultăți ce pot surveni în fața unui demers care se vrea a fi analitic și riguros. Descoperim astfel și nucleul problematic central pe care o asemenea lucrare găsește de cuviință să-l tematizeze: „Cum se poate scrie *academic* despre un curent aflat încă în desfășurare, după anumiți teoreticieni, din moment ce cunoașterea certă nu se poate obține decât după ce obiectul său este bine cristalizat?”

În primul rând, prin justa organizare a temei propuse în părți, capitole și subcapitole care să valorizeze tipurile de problematizare avute în vedere. După cum remarca Maria Carpov în *Cuvântul înainte* dedicat lucrării, atenția cade aici pe scriitură, una din ideile cvasiunanim împărtășite, la care și autoarea în cauză achiesează, fiind aceea că postmodernismul ar fi primordial o chestiune de limbaj. Astfel, prima parte, alcătuită din patru capitole, conține posibile cartografieri ale postmodernismului. Nevoia de periodizare (sau postperiodizare?) (cum se întreabă, retoric, autoarea) stă la baza capitolului ce face vorbire despre o eventuală *arheologie* a postmodernismului. Acesta trebuie apreciat în egală măsură fiindcă atacă și diferențele dintre poststructuralism și postmodernism, lucru de care nu puțini cercetători de la noi, în general, se feresc. Camelia Grădinaru oferă și câteva exemple, militând pentru „cotitura” postmodernă. Ia, de asemenea, în calcul și o periodizare a fenomenului în spațiul românesc, fixând necesarele repere. Disputa dintre moderni și postmoderni este „soluționată” folosindu-se exemplul disputei dintre Habermas și Lyotard, într-un subcapitol cu modestie subintitulat „scurtă privire de ansamblu”, căci importantă ni se pare inserierea acestui subiect în funcție de disputele semantice pe care le-a suscitată, unele neclarificate nici până în prezent. Autoarea nu se limitează, în plus, doar la înfățișarea aspectelor controversate, face efortul de a le elucida înțelesul și implicațiile cu obiectivitate; deține și impresionează prin proprietatea termenilor și nu îi lipsește curajul exprimării, ceva mai radicale, a unor opinii proprii. De-abia capitolul al treilea al primei părți ne introduce în problematizarea specifică lucrării propriu-zise. *Discurs și retorică în postmodernism* aduce în discuție tipurile diferite de discurs/scriitură specifice curentului, care, la rândul lor, generează diverse curente de gândire, mentalități, ideologii etc. Tehnicile discursive, modalitățile de realizare și exploatare ale curentului sunt urmărite din diversele perspective, sintetic și analitic: scriitură textuală și non-textuală, barthesianul *grad zero al scriiturii*, scriitura ca pluralitate a vocilor sau, dimpotrivă, ca absență a autorului etc.

Dorind să imprime textului său și o valoare practică, de instrument în realizarea viitoare/viitoarelor analize, Camelia Grădinaru, după sinuosul excurs destinat enumerării și analizării teoriilor, propune și validează, implicit, schema celebră a lui Ihab Hassan, cuprinzând cele unsprezece trăsături pe care acesta le considera definitorii pentru postmodernism. Cum însă această schemă a fost prea des invocată la noi și, în plus, ea nu se grăbește să ofere nici o definiție concretă, nici o imagine de ansamblu asupra fenomenului studiat, considerăm că insistența asupra acestei clasificări devine o scăpare – ce-i drept, ușor de remediat.

Raliindu-se acelor cercetători care, modești sau ironici, declară că nu pot da un verdict limpede în privința distanțării dintre modernism și postmodernism, Camelia Grădinaru exprimă un punct de vedere foarte interesant pentru contextul epistemologic actual: la nivel global, postmodernismul trebuie reconsiderat în calitate de „modalitate proprie de a vedea și de a concepe lumea prin intermediul discursivității”. Pentru a uni într-o exemplificare fericită limbajul și retorica, autoarea îl alege drept studiu de caz pe Jean Baudrillard, nume simptomatic asociat postmodernismului grație capacității sale seducător cameleonice de a se sincroniza cu mutațiile în continuă devenire ale curentului, adaptându-și, deci îmbogățindu-și

discursul. Îi dedică acestuia o parte substanțială din carte, cea de a doua, justificându-și, în capitolul *Baudrillard și postmodernismul*, alegerea: filosoful a depășit granițele gândirii cuminti, fiind caracterizat printr-o hiperactivitate care-l diferențiază de restul contemporanilor și îl transformă nu numai într-un simplu „dosar de existență”, ci într-o „arhivă vie” a metamorfozelor pe care le-a suferit, de-a lungul anilor, discursul *cu și despre* postmodernism. Eclectismul, violența interpretativă, refuzul configurării raționale a lumii, nihilismul nuanțat sunt mereu subminate de stilul său pe care autoarea, pe bună dreptate, îl numește *seducător*, căci inclasabil, imposibil de inseriat sau reconstruit. Această relație intern tensionată a interesat-o cu precădere în capitolele *Hiperrealitate și simulare și O strategie neconvențională*, bucla concluzivă modelându-se în *Strategii ale scriiturii baudrillardiene*. Numind, în concluzii, filosofia postmodernă o *filosofie autofagă*, Camelia Grădinaru deschide drumul unor inovații realmente necesare în cultura română. Ea dovedește că are certe aptitudini de hermeneut, putere de sinteză și, evident, o remarcabilă înclinație spre taxologie; este capabilă să ofere propriul model de înțelegere, distanțându-se, în măsura în care acest lucru a fost realizabil, de înaintașii preferați ca modele. Salutăm, așadar, abordarea metadiscursivă, dar și transdisciplinară a cercetării de față, care beneficiază și de o bibliografie corect alcătuită, adusă la zi, devenind, în ceea ce ne privește, un model ce s-ar cere invocat în pluralitatea adesea conflictuală a dezbaterilor cu caracter teoretic din spațiul universitar românesc.

Livia Iacob